

Тендери на роздоріжжі: ефективність, прозорість та корупційні ризики по-новому

Хоча новий закон про держзакупівлі став важливим кроком у сфері боротьби з корупцією, та досягти його стовідсоткового виконання чиновниками всіх рівнів поки не вдається.

Частково це зумовлено самим законом, який писали та приймали в прискореному темпі, щоб якомога швидше зменшити рівень корумпованості у сфері держзакупівель. Сьогодні назріла необхідність удосконалення закону та реформування всіх суперечливих норм. Проте, яким має бути ідеальний варіант закону про держзакупівлі, дискутували чиновники Кабінету Міністрів України та громадські експерти під час засідання круглого столу «Тендери на роздоріжжі: ефективність, прозорість та корупційні ризики по-новому», що пройшов 11 вересня в приміщенні готелю «Київ».

Експерт Центру політичних студій та аналітики **Андрій Марусов** представив результати масштабного дослідження «Ключові проблеми державних закупівель та пропозиції щодо їх вирішення: погляд чиновників та підприємців». Дослідження ґрунтується на опитуванні в регіональних фокус-групах, в яких взяли участь представники державної влади, органів місцевого самоврядування (замовники торгів) та бізнесу (виконавці).

«Закон приймався як «пожежний», щоб якомога швидше врегулювати сферу держзакупівель, — заявив Андрій Марусов. — Сьогодні ми думаємо про те, як удосконалити систему держзакупівель, наприклад, спростивши вимоги до бізнесу та створивши життєздатну систему електронних торгів. І у чиновників, і у бізнесу, і у експертів є свої пропозиції щодо того, як мають еволюціонувати тендери в Україні».

Під час опитування фокус-груп було виявлено такі ключові проблеми для замовників:

суттєве ускладнення безкоштовного оприлюднення тендерної інформації на веб-порталі tender.me.gov.ua;

непрофесійна та надто децентралізована система державних закупівель;

недосконалі критерії оцінки конкурсних пропозицій;

безконтрольні перевірки з боку ДФІ, правоохоронних органів;

нестача бюджетних коштів для проведення закупівель або оплати укладених договорів.

Для підприємців-учасників державних торгів ключові проблеми виявилися дещо іншими:

неплатежі або суттєва затримка платежів з боку замовників;

Все для закупівель на одному порталі

складність отримання різних довідок для участі в торгах;

зняття з торгів через дрібні помилки в оформленні конкурсних пропозицій;

штучна монополізація окремих сегментів ринку державних закупівель.

Замовники висловлювали такі пропозиції щодо підвищення рівня професійності та централізації системи державних закупівель:

запровадження окремої посади закупівельника з належним матеріальним забезпеченням;

створення єдиних тендерних комітетів в органах влади;

централізована закупівля на міському, регіональному та національному рівнях певних товарів;

чітке розмежування функцій замовника та організатора закупівель.

Практично всі замовники виступили за повернення зручного безкоштовного порядку оприлюднення тендерної інформації на веб-порталі tender.me.gov.ua. У сфері спрощення участі бізнесу в державних торгах і замовники, і учасники пропонували або відмінити обов'язкове надання довідок, або організувати їх надання через центри надання адміністративних послуг.

Ключові проблеми та пропозиції для замовників та учасників державних закупівель*

*За результатами регіональних фокус-груп, проведених Центром політичних студій та аналітики

Ключові проблеми для замовників

Суттєве ускладнення безкоштовного оприлюднення тендерної інформації на веб-порталі tender.me.gov.ua

Непрофесійна та надто децентралізована система державних закупівель

Недосконалі критерії оцінки конкурсних пропозицій

Безконтрольні перевірки з боку Державної фінансової інспекції, правоохоронних органів

Нестача бюджетних коштів для проведення закупівель або оплати укладених договорів

Пропозиції замовників

Запровадження окремої посади закупівельника із належним матеріальним забезпеченням

Створення єдиних тендерних комітетів в органах влади

Централізована закупівля на міському, регіональному та національному рівні певних товарів

Чітке розмежування функцій замовника та організатора закупівель

Ключові проблеми для учасників торгів

Неплатежі або суттєва затримка платежів з боку замовників

Складність отримання різних довідок для участі у торгах

Зняття з торгів через дрібні помилки в оформленні конкурсних пропозицій

Штучна монополізація окремих сегментів ринку державних закупівель

Пропозиції учасників

Організувати їхнє надання довідок для торгів через Центри надання адміністративних послуг

Запровадження електронної системи торгів як засобу боротьби з корупцією

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

building local promise.

Екс-голова Агентства з питань державних закупівель та конкуренції Грузії **Тато Урджумелашвілі** розповів про досвід Грузії в реформуванні держзакупівель, зокрема у сфері запровадження електронних закупівель. Він розповів присутнім, що процес реєстрації на електронних майданчиках Грузії триває не більше п'яти хвилин, і одразу по завершенню реєстрації учасник може взяти участь у будь-яких електронних торгах, а вже через 1-2 години — стати переможцем цієї закупівлі. Така простота в користуванні системою і є запорукою успіху, адже чим складнішим є електронний майданчик, тим більше часу знадобиться на його впровадження і широкомасштабне застосування. При цьому час, який ми втрачаємо, пропорційний кількості коштів, що могли бути зекономлені для держави внаслідок застосування електронних закупівель.

Як зазначив експерт, електронні закупівлі дали змогу Грузії суттєво знизити рівень корумпованості державних закупівель, збільшити конкуренцію та перетворили тендери у справді ефективний процес. «Введення електронних торгів в Україні стане справжнім стрибком назустріч передовим світовим практикам у сфері закупівель. Безсумнівно, це саме те, чого потребує українська економіка. Проте необхідно пам'ятати, що електронні закупівлі — це не ціль, а лише інструмент», — зазначив Тато Урджумелашвілі.

Старший експерт з питань державних закупівель Проекту ЄС «Гармонізація систем конкуренції та державних закупівель України зі стандартами ЄС» **Олександр Шатковський** розповів про новий закон про держзакупівлі в розрізі відповідності стандартам Європейського Союзу.

Він відзначив прогресивність закону порівняно з тим, який діяв до весни 2014 року. За словами пана Олександра, нове визначення замовників — потужний крок до запровадження правил ЄС в Україні. Важливими характеристиками є і те, що було суттєво зменшено кількість винятків, адаптовано процедуру закупівлі в одного учасника тощо.

Проте зберігаються і деякі аспекти, які, на думку експерта, потребують змін у контексті зближення з Європейським Союзом. Зокрема, в Україні ще не дозволено подавати спільні пропозиції у вигляді консорціумів, що є популярною практикою в ЄС. Концесії в Україні є доволі зарегульованими та на практиці мало застосовуються.

Так само попередня кваліфікація як окрема процедура закупівлі не відповідає стандартам ЄС, хоча і нагадує обмежені торги ЄС.

Виконавчий директор Центру протидії корупції **Олена Щербан** розповіла, які чинники стоять на заваді створенню ефективної системи торгів. За її словами, корупція на всіх рівнях державного апарату нівелює всі прогресивні законодавчі норми, яких добивається громадськість. «Непрофесійність, забюрократизованість та корупція в контролюючих та правоохоронних органах є однією з причин неефективності тендерних процедур в Україні», — заявила пані Олена. Окрім цього, вона сказала, що аби система електронних закупівель була запроваджена з мінімальною кількістю корупційних ризиків, порядок здійснення електронних торгів має бути визначений відповідним законом, а не підзаконними нормативно-правовими актами. Адже високопосадовці виконавчої гілки влади змінюють один одного доволі часто, що зазвичай тягне за собою значні зміни в нормативних актах, що видавали їх попередники. За таких умов прозора і

загальнодоступна система електронних закупівель може бути відкоригована під інтереси

При цьому Рада не має повноважень на копіювання чи цитування будь-якої інформації з порталу "Радник у сфері публічних закупівель" ви зобов'язані вказувати джерело інформації (ст. 176 ККУ). Джерело:

<https://radnuk.com.ua/uchast-u-zakupivliakh/tendery-na-rozdorizhzhie-efektyvnist-prozorist-ta-koruptsiini-ryzky-po-novomu/>

Контактні дані: +38 (044) 451-85-71 | radnukdz@gmail.com

когось із наступних керівників виконавчих органів, що будуть здійснювати нормативне забезпечення роботи системи електронних закупівель.

Олександр Стародубцев, співголова робочої групи з питань реформування системи державних закупівель при Мінекономрозвитку, розповів про ініціативи уряду в реалізації електронних торгів в Україні. За його словами, група «Прозорі закупівлі» Громадської платформи «Нова країна» вже більше п'яти місяців займається просуванням реформи в галузі державних закупівель. За цей час було вироблено концепцію реформування системи державних закупівель за участі грузинських експертів.

Концепція реформи передбачає створення прозорої ІТ-системи, яка б спростила доступ до державних тендерів бізнесу та суттєво збільшила прозорість та контроль за закупівлями з боку громадськості.

«Реформу підтримують всі основні гілки влади, — вважає Олександр Стародубцев, — зокрема, ініціативу підтримують Верховна Рада, Адміністрація Президента, міністерства економіки та юстиції. Громадськість, у тому числі в особі нашої групи, також активно залучена до цієї реформи». Підсумував результати круглого столу провідний експерт Центру політичних студій та аналітики, співголова експертної ради при Комітеті ВРУ з питань боротьби з організованою злочинністю та корупцією **Віктор Таран**. За його словами, хоча система держзакупівель була якісно оновлена протягом поточного року, та процес удосконалення тендерів не має зупинятися. «Під час прийняття закону найважливішою була швидкість, сьогодні на передній план виходить якість. Важливо не просто розробити і внести зміни до закону, а спланувати систему державних закупівель таким чином, щоб вона могла якісно та прозоро функціонувати в майбутньому. І озвучені під час круглого столу пропозиції стануть стійким фундаментом для такої ефективної системи», — вважає Віктор Таран.